

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ
ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

11-12 квітня 2019 року

Черкаси – 2019

Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. – 302 с.

Програмний комітет:

- Садковий В. П.** – д-р наук з держ. упр., професор, ректор НУЦЗ України;
Тищенко О. М. – Заслужений працівник освіти України, канд. техн. наук, професор, в. о. начальника ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Кропивницький В. С. – канд. техн. наук, начальник УкрНДІЩЗ;
Гвоздь В. М. – канд. техн. наук, професор, начальник У ДСНС України у Черкаській області;
Рись Ю. Б. – начальник відділу освіти та науки Департаменту персоналу ДСНС України;
Неділько С. М. – д-р. техн. наук, професор, начальник Кіровоградської льотної академії НАУ;
Лісняк А. А. – канд. техн. наук, доцент, начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт НУЦЗ України;
Ковалишин В. В. – д-р. техн. наук, професор, ЛДУ БЖД;
Лин А. С. – канд. техн. наук, доцент, начальник навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки ЛДУ БЖД;
Поздєєв С. В. – д-р. техн. наук, професор, головний науковий співробітник ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Maria Raykova – Associated Professor, PhD, Габровський технічний університет, Республіка Болгарія;
Зураб Кутателадзе – професор, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Грузія;
Рікардо Вівер – професор Академії пожежної безпеки, м. Арнем, Королівство Нідерланди;
В'ячеслав Іванов – член Ради директорів Відкритого університету Швейцарії «Академія управління бізнесом»;
Маковчик О. В. – канд. пед. наук, доцент, заступник директора ИПКиП Учреждения образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка»;
Telak Oksana – PhD, Head of State and Safety Sciences Department. Faculty of Civil Safety Engineering The Main School of Fire Service, Warsaw, Poland;
Telak Jerzy – PhD, Prof., Head of Logistics Department, University of Social Sciences, Warsaw, Poland;
Радомяк Хенрік – д-р техн. наук Ченстоховський політехнічний університет, Республіка Польща;
Кнапінський Марцін – д-р техн. наук Ченстоховський політехнічний університет, Республіка Польща;
Тамошунене Рима – Professor, Вільнюський технічний університет ім. Гедимінаса, Литва;
Шин Мо Се – директор українського представництва компанії SAFEUS DRONE;
Mr. Attila Szabó – Lt. Colonel, head of institute, Disaster Management Research Institute, Management Training Center of Hungary;
Milan Kroflic – Регіональний менеджер з продажів компанії Weber-HYDRAULIK GMBH, Австрія;
Daniel Gjorgjievski – Desk officer for NATO cooperation, Crisis Management Center, Республіка Македонія.
- Організаційний комітет:**
Маладіка І. Г. – канд. техн. наук, доцент, начальник факультету оперативно-рятувальних сил ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (**голова організаційного комітету конференції**);
Нуязін В. М. – канд. техн. наук, начальник кафедри фізико-хімічних основ розвитку та гасіння пожеж ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (**відповідальний секретар конференції**);
Покалюк В. М. – канд. пед. наук, заступник начальника факультету – начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Биченко А. О. – канд. техн. наук, доцент, начальник кафедри техніки та засобів цивільного захисту ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Архипенко В. О. – канд. пед. наук, начальник кафедри спеціальної та фізичної підготовки ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Чорномаз І. К. – канд. техн. наук, заступник начальника кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Григор'ян М. Б. – канд. техн. наук, доцент кафедри техніки та засобів цивільного захисту ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Шаріпова Д. С. – канд. психол. наук, доцент кафедри спеціальної та фізичної підготовки ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;
Майборода А. О. – канд. пед. наук, доцент кафедри фізико-хімічних основ розвитку та гасіння пожеж ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (**секретар конференції**).

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету оперативно-рятувальних сил
ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(**протокол № 8 від 13 березня 2019 р.**)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі комісією з питань роботи
із службовою інформацією в ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(**протокол № 3 від 07.03.2019 р.**)

в тому, щоб через активну взаємодію проявити особистісну сутність учасника і скорегувати її. Тренер зазвичай приховано впливає на хід ігор, завдань, бесід і дискусій, керує всіма процесами опосередковано.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ємельянов Ю.М. Активне соціально-психологічне навчання. - Л.: Вид-во ЛДУ, 1991 .
2. Макшанов С.І. Психологія тренінгу. - СПб. : Освіта, 1997.

*В. М. Лисюк, канд. техн. наук, доцент,
Одеська національна академія харчових технологій*

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

За результатами моніторингу, проведеному фахівцями Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, протягом 12 місяців 2018 року в Україні внаслідок пожеж загинуло 1956 людей, у тому числі 52 дитини; 1515 людей отримали травми, з них 122 дитини [1]. За окремою статистикою ГУ (У) ДСНС упродовж останніх трьох років щороку в Україні в будівлях і спорудах освітніх закладів реєструється в середньому 76 пожеж, унаслідок яких гине одна людина та ще п'ятеро отримують травми.

Після трагічної пожежі, яка сталася в вересні 2017 року в Одеському дитячому таборі «Вікторія» й забрала життя трьох дітей, органами ДСНС проводились позапланові перевірки стану техногенної і пожежної безпеки у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах. Згідно яких виявлено основні причини пожеж, а саме: порушення правил пожежної безпеки під час влаштування та експлуатації електроустановок (у середньому 39% від загальної кількості пожеж у будівлях освітніх та наукових закладів); необережне поводження з вогнем (у середньому 30%); підпал (у середньому 14,5%).

Пожежна безпека в закладах системи освіти України регламентується НАПБ А.01.001-2014. Правила пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 та НАПБ В.01.050-2016/920. Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974. Для закладів з цілодобовим перебуванням дітей діє НАПБ Б.07.035-2012. «Про порядок спільних дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій та пожеж в організаціях, установах і закладах із цілодобовим перебуванням людей» від 31.07.2012 № 1061/468/587/865.

Згідно вимог нормативно-правових документів кожного року всі заклади освіти перевіряються відповідною комісією щодо готовності до початку навчального процесу з точки зору пожежної безпеки. Результати огляду оформлюються актом.

В умовах сьогодення поряд з вимогами суворого дотримання протипожежного режиму в навчальних закладах життєво необхідним є знання правил пожежної безпеки. Не втрачає актуальності питання: чи достатніми знаннями та навичками виживання в умовах загрози техногенних небезпек, а саме можливостей виникнення пожеж, володіють діти дошкільного віку, учні, а також студенти.

Процес навчання з пожежної безпеки повинен мати цілеспрямований та безперервний характер, починаючи з дошкільного віку, щоб навчити людину прогнозувати розвиток подій й тим самим уникати небезпечних подій, а у випадку, якщо вже пожежа сталася, то вміти діяти так, щоб зберегти життя та здоров'я.

В цьому процесі окрім власних методів навчання корисним є використання й зарубіжного досвіду. Так в США існує певна культура пожежної безпеки й справжній культ пожежних. На всіх міських заходах обов'язково присутні пожежні машини, в яку кожен бажаючий може потрапити, чим особливо цікавляться діти. Пожежні бажані гості навчальних закладах всіх типів. Сама професія пожежного багаторазово романтизована й героїзована у американському кінематографі. Відкриваються музеї, виставки з пожежної тематики, які, в першу чергу, відвідує молодь. В усіх дитсадках, коледжах, університетах в обов'язковому порядку проходять спеціальні навчання – «drills», під час яких відпрацьовується в тому числі й пожежна тривога з евакуацією за конкретним сценарієм. Використовуються рольові й практичні вправи за спеціально розробленими програмами, які надають інформацію учням, починаючи з початкової школи, поступово підіймаючи рівень знань з пожежної безпеки на новий більш складний рівень. Знайомству дітей дошкільного віку із азами з пожежної безпеки служать видання дитячих книжок у вигляді розмальовок, а також казок, за допомогою яких дитина в доступній цікавій формі вчиться обережності. До вищезазначеної роботи обов'язково залучаються пожежні служби міст США. Серед багатьох завдань, які вони виконують (пожежогасіння й рятування людей, пожежні розслідування, інспекції тощо), робота з населенням та навчання пожежній безпеці, починаючи з дошкільних закладів, – одне з найважливіших для попередження надзвичайних ситуацій.

В навчальних планах освітніх закладів Ізраїлю відсутній спеціальний предмет з основ БЖД, але знання щодо власної безпеки молодь отримує під час вивчення загальноосвітніх дисциплін, а також на факультативних курсах, таких як: «Оборона», «Дії у небезпеках» й у гуртках «Юний поліцейський». Заняття проводять як педагоги, що пройшли спеціальну підготовку у відповідних ліцензованих компаніях, а також рятувальники, поліцейські та військові. На факультативах розглядаються питання щодо видів надзвичайних ситуацій та поведінки людини в них, психології в екстремальних ситуаціях, надання домедичної допомоги, основ самооборони. Програма занять гуртка «Юний поліцейський» (загалом 32 учбові години) включає розділ «Пожежна безпека». До гуртка можуть входити учні старших класів, з якими проводяться

як теоретичні, так й практичні заняття (останніх більше ніж теоретичних). До того ж 2 рази на рік для членів гуртка організовується табір, де вони вдосконалюють свою фізичну підготовку [3].

В навчальних закладах початкової та середньої освіти Іспанії також не викладається окремий курс з БЖД. Питання безпеки вивчаються в рамках інших шкільних курсів, використовуючи сучасні методичні прийоми: тренінги, ігри. Навчальні заклади країни тісно співпрацюють із мерією, службами порятунку, місцевою поліцією, медичними закладами та психологічними центрами [3]. Співробітники служб порятунку муніципалітетів в процесі навчання широко використовують матеріали конкретних випадків пожеж, ситуацій, типових для даної місцевості, щоб відпрацювати з учнями дії при загрозі й під час пожеж та сформулювати в свідомості учнів правила безпечної поведінки.

Таким чином, вивчення практичного зарубіжного досвіду підготовки учнівської молоді в галузі пожежної безпеки, дозволить використовувати найефективніші заходи у власній системі навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Український науково-дослідний інститут цивільного захисту: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://undicz.dsns.gov.ua/>
2. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016р. № 974 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16>
3. Михайлов А.А. Подготовка учащейся молодежи в области безопасности жизнедеятельности за рубежом /А.А. Михайлов//Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова. – 2009. - №4, том 15. – С.301-305.

*Х. І. Ліщинська, канд. техн. наук,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
О. С. Манзій, канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Ю. А. Сенік,
Центр математичного моделювання Інституту прикладних проблем
механіки і математики імені Я. С. Підстригача НАН України*

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ

Особливістю підготовки кадрів у галузі безпеки життєдіяльності є висока вимогливість до фахівців у зв'язку з винятковою складністю ведення рятувальних робіт і забезпечення техногенної безпеки. Сучасна модернізація навчального процесу спрямована на пріоритет людської особистості, розвиток якої має стати головною цінністю і найважливішим результатом освіти. Ці нові орієнтири системи освіти проявляються в різних

<i>О. Д. Гудович</i> ЩОДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ В ПІДСИСТЕМІ РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ	243
<i>О. А. Іващенко</i> МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПТ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	245
<i>В. М. Лисюк</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	247
<i>Х. І. Ліщинська, О. С. Манзій, Ю. А. Сеник</i> ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ	249
<i>О. Г. Мельник, Р. П. Мельник, Д. В. Новосад</i> СИСТЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	251
<i>С. М. Неменуца</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ОНАХТ	253
<i>К. М. Пасинчук</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	255
<i>М. М. Пелипенко</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	257
<i>О. В. Повстин</i> ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ	260
<i>В. М. Покалюк</i> ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРС ЦЗ	261
<i>М. А. Самбор</i> ПРАВО НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263